

Андрій КАЛУЖИНСЬКИЙ,

начальник відділу нагляду за розслідуванням кримінальних справ слідчими органів прокуратури слідчого управління прокуратури Київської області, молодший радник юстиції, аспірант Національної академії прокуратури України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН, ЩО ПОЄДНЮЮТЬСЯ З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ МАЙНА, ЗДОБУТОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Ключові слова: легалізація доходів; злочини; земельні відносини; методика розслідування; способи вчинення злочинних дій.

Положеннями ст. 14 Конституції України [1] та ст. 1 Земельного кодексу України (ЗК України) [2] передбачено, що земля є основним національним багатством, яке перебуває під особливою охороною держави.

Розпорядженням Генерального прокурора України від 1 серпня 2008 року №57 стан прокурорського нагляду за додержанням земельного законодавства визначено пріоритетною темою для комплексного опрацювання і використання в прокурорсько-слідчій діяльності апарату Генеральної прокуратури України та підпорядкованих прокурорів. У зв'язку з цим питання виявлення та розслідування злочинів, предметом посягання яких є земельні ресурси держави, не втрачає особливої важливості та актуальності.

За результатами аналізу слідчої практики органів прокуратури можна виділити кілька наведених нижче видів та способів вчинення злочинних посягань у сфері земельних відносин, для кожних з якого слід передбачати певні особливості тактики і методики розслідування.

Підробка керівниками чи іншими службовими особами органів місцевого самоврядування рішень вказаних органів про безоплатне виділення у власність земельних ділянок фізичним (а іноді і юридичним) особам.

Відведення у власність земельних ділянок, стосовно яких законодавством передбачено особливий режим використання і охорони; ділянок, які не підлягають виділенню у власність; або виділення земельних ділянок особам, які не мають на них законних прав.

Організація відведення та оформлення земельних ділянок на громадян, які не звертались до органів виконавчої влади чи місцевого самоврядування з подібними клопотаннями та не знають про надання їм таких земельних ділянок (так зване оформлення на підставних осіб).

Підробка документів, які посвідчують право на землю.

Слід зазначити, що в непоодиноких випадках вказані вище способи вчинення злочинів у сфері земельних ресурсів взаємодоповнюються та переплітаються між собою, а тому запропонована класифікація не може претендувати на остаточну сталість, є умовною та схематичною.

Як правило, з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, найчастіше поєднуються останні два способи вчинення злочинів у земельній сфері.

Це пов'язано із самою суттю злочинів, вчинюваних вказаними вище способами, яка полягає в оформленні земельних ділянок на осіб, які фактично не набувають прав володіння, користування та розпорядження ними. За таких обставин надалі перед злочинцями постає необхідність «узаконення» протиправно відведених земельних ділянок, тобто надання начебто належних правових підстав їх фактичному володінню землею.

Саме з цією метою після оформлення земельних ділянок на «підставних» осіб або підробки документів, що посвідчують право на землю, тобто після заволодіння землею злочинним шляхом, зловмисники укладають стосовно таких зе-

мельних ділянок фіктивні цивільно-правові угоди (найчастіше договори купівлі-продажу, дарування тощо). Як правило, в цьому і полягає об'єктивна сторона легалізації (відмивання) майна – у даному випадку земельних ділянок, здобутих злочинним шляхом.

Пропонуємо зробити у цій статті стислий огляд основних методів розслідування злочинів, вчинених у сфері земельних відносин, які поєднуються з легалізацією майна, здобутого злочинним шляхом.

У разі вчинення злочину шляхом організації відведення земельних ділянок на підставних осіб, які не звертались до органів виконавчої влади або місцевого самоврядування з відповідними клопотаннями, передусім слід вилучити у відповідних органах місцевого самоврядування та органах виконавчої влади заяви, подані від імені таких осіб, з усіма додатками до них.

Необхідно також невідкладно допитати цих осіб з приводу того, чи звертались вони із заявами про виділення земельних ділянок, і якщо так, то куди саме та за яких обставин. Якщо вони з подібними заявами не звертались, слід пред'явити їм для ознайомлення заяви, подані від їхнього імені, після чого з'ясувати, чи визнають вони авторство свого підпису та почерку. У випадку заперечення особами, від імені яких були подані заяви про виділення земельних ділянок, авторства таких заяв, слід відібрати у них зразки почерку і підпису, вилучити вільні зразки почерку і підпису та призначити з даних питань почеркознавчу експертизу.

Крім того, якщо особи, на ім'я яких виділено земельні ділянки, заперечують факт їхнього звернення з відповідними заявами, необхідно з'ясувати у них, чи втрачали вони свої паспорти громадянина України, і якщо втрачали, то коли і за яких обставин. Також слід перевіряти вказані відомості офіційним шляхом – через направлення відповідних запитів до органів міграційної служби.

Потрібно обов'язково з'ясувати, чи не надавали зазначені вище особи за винагороду або без такої кому-небудь копії своїх паспортних даних, і якщо надавали, вжити всіх можливих заходів до встановлення осіб, на яких вони вказують, та їх перевірки на причетність до вчиненого злочину.

Поширеними є випадки, коли особи, на яких оформлюються земельні ділянки, за винагороду спочатку надають організаторам заволодіння

землею копії своїх паспортних даних, а в подальшому видають доручення на право розпорядження земельними ділянками, які їм виділені у власність або будуть виділені в майбутньому. При цьому зазначені особи усвідомлюють, що на їхнє ім'я будуть оформлені земельні ділянки, і свідомо, за певну винагороду (розмір винагороди може коливатись від кількох десятків гривень до сотень доларів США), передають право розпорядження такими ділянками ініціаторам подібних махінацій. Тобто фактично в таких випадках громадяни за обумовлену суму грошових коштів уступають своє право на безоплатне одержання у власність земельної ділянки іншим особам.

Слідча і судова практика щодо віднесення дій організаторів подібного оформлення земельних ділянок на підставних осіб (за умови, що такі особи свідомо, за винагороду, уступають своє право на безоплатне набуття у власність землі) до категорії злочинних, є суперечливою та неоднозначною.

Наприклад, деякі слідчі, прокурори і судді кваліфікують вказані дії як шахрайство, тоді як інші не вбачають у них складу будь-якого злочину, посилаючись на свідомий і добровільний характер дій осіб, які погоджуються на оформлення земельних ділянок на своє ім'я.

На думку автора, подібні дії, які полягають у заволодінні земельними ділянками шляхом їх оформлення на підставних осіб, навіть за добровільною згодою таких осіб, все ж таки містять склад злочину, передбаченого ст. 190 Кримінального кодексу України (КК України) (шахрайство), виходячи з наступного.

Застосовуючи цю схему заволодіння землею, особи, які мають намір одержати землю шляхом організації її безоплатного виділення громадянам, що завідомо будуть позбавлені можливості володіння, користування і розпорядження нею, подають до місцевих державних адміністрацій чи органів місцевого самоврядування, наділених правом виділяти ті чи інші земельні ділянки у власність, заяви від імені саме підставних осіб, а не від свого імені.

Таким чином, від органів влади чи місцевого самоврядування фактично приховуються відомості про те, що земельними ділянками, які виділяються певним особам, фактично заволодівають інші особи. Це позбавляє можливості орган, уповноважений на прийняття рішень щодо розпорядження землею, належно і об'єктивно дослідити правомірність та доцільність надання земельних ділянок їхнім фактичним майбутнім власникам.

Отже, організатори виділення земельних ділянок підставним особам заволодівають такими ділянками (тобто державним або комунальним майном залежно від правового статусу землі) шляхом введення в оману органів державної влади чи місцевого самоврядування, які приймають рішення про їх виділення, щодо справжніх майбутніх власників цих ділянок. На думку автора, подібні дії мають кваліфікуватися як шахрайство, тобто заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою. Шкода в даному випадку заподіюється не тим особам, які за винагороду уступили своє право на безоплатне набуття у власність земельної ділянки (тому такі особи не можуть бути потерпілими від вказаних злочинів), а саме державним чи суспільним інтересам.

Однак у зв'язку із розбіжностями в слідчій та судовій практиці стосовно питання віднесення таких дій до категорії злочинних ми не будемо докладно розбирати способи та механізми їх вчинення і подальшого розслідування. Натомість повернемося до методики розслідування кримінальних проваджень за фактами виділення земельних ділянок підставним особам, які не давали згоди на оформлення на своє ім'я землі та часто навіть про це не знають.

З огляду на зазначене вище при розслідуванні таких злочинів потрібно невідкладно вживати заходи до встановлення осіб, що займалися збиранням паспортних документів громадян, на ім'я яких надалі виділялися земельні ділянки. Зазвичай такі люди виступають посередниками між підставними особами й організаторами подібних афер. У разі тактично правильних допитів посередників, а за необхідності – пред'явлення їх для впізнання підставним особам з подальшим проведенням їх одночасного допиту, існує значна ймовірність одержання показань про справжніх організаторів вказаних злочинних схем. Такі показання становлять для слідства велику цінність, тому необхідно приділяти серйозну увагу їх належному закріпленню (оптимальний варіант – шляхом відеозапису), а також фіксації відсутності будь-якого фізичного чи психічного примусу при їх одержанні з метою упередження можливих спекуляцій в майбутньому. Пізніше посередникам, які даватимуть визнавальні показання, за наявності підстав слід пред'являти для впізнання організаторів злочинних схем та проводити їх одночасні до-

пити з метою одержання додаткових доказів на підтвердження вини останніх.

Після отримання рішень компетентних органів про виділення земельних ділянок у власність громадянам для оформлення документів, що посвідчують право власності на землю, – державних актів на право власності на землю необхідно пройти певну процедуру, встановлену законом.

Зазначена процедура передбачає виготовлення землевпорядними організаціями і погодження комісією з числа представників уповноважених органів, перелік яких визначений у статтях 118 та 186-1 ЗК України (органу земельних ресурсів, містобудування та архітектури, природоохоронного та санітарно-епідеміологічного органу, органу охорони культурної спадщини), проекту землеустрою; затвердження проекту землеустрою органом, що прийняв рішення про виділення земельних ділянок; виготовлення державних актів на право власності на землю; підписання державних актів керівниками органів, які виділили земельні ділянки, та органів земельних ресурсів; реєстрацію державних актів у органі земельних ресурсів; видачу державних актів власникам земельних ділянок чи їх довіреним особам.

Під час розслідування злочинів, пов'язаних з оформленням земельних ділянок на підставних осіб, необхідно обов'язково й невідкладно вилучати в органах, які приймали рішення про виділення земельних ділянок, рішення (з усіма додатками) про надання дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення у власність земельних ділянок, а також про затвердження проектів землеустрою щодо відведення у власність земельних ділянок.

В органах земельних ресурсів необхідно вилучати проекти землеустрою по відведенню земельних ділянок у власність і другі примірники державних актів на право власності на землю. Крім цього, потрібно оглядати та долучати до матеріалів кримінального провадження належним чином завірені копії журналів реєстрації висновків щодо погодження проектів землеустрою, довідок про обмеження і обтяження на використання земельних ділянок, особливу увагу зосереджуючи на тому, хто саме звертався з приводу їх видачі та хто їх одержував. З цього питання слід допитувати працівників органів земельних ресурсів, які виготовляли та видавали такі висновки і довідки.

Також необхідно оглядати і долучати до матеріалів кримінального провадження належним чином завірені копії журналів реєстрації виданих державних актів на право власності на землю, які ведуться в органах земельних ресурсів. При цьому варто мати на увазі, що державні акти видаються власникам земельних ділянок або особам, які діють на підставі доручення власників. Про отримання державних актів такі особи проставляють підписи у відповідному журналі. З урахуванням викладеного необхідно шляхом допиту працівників органів земельних ресурсів, які видавали державні акти, а також призначення необхідних почеркознавчих, технічних та інших експертиз встановлювати осіб, що отримали ці акти, та з'ясувати наявність у них повноважень на їх отримання. У випадку незаконної видачі працівниками органів земельних ресурсів державних актів на право власності на землю стороннім особам слід належним чином реагувати відповідно до закону.

В ході розслідування злочинів означеної категорії також потрібно вилучати в органах, уповноважених на погодження проектів землеустрою щодо відведення у власність земельних ділянок, всі матеріали, які стосуються надання таких погоджень: самі висновки про погодження проекту землеустрою, звернення про розгляд цих проектів, журнали обліку виданих висновків тощо. Крім того, потрібно допитувати працівників вказаних вище контролюючих органів, які брали участь у наданні погоджень проектів землеустрою. Це дасть змогу встановити осіб, які звертались за отриманням погоджень. Надалі їх необхідно перевіряти на причетність до вчиненого злочину.

Після одержання державних актів на право власності на землю, виданих на підставних осіб (назвемо їх первинними державними актами), організатори злочинного заволодіння землею зазвичай намагаються переформити їх на інших осіб з числа своїх близьких контактів або навіть на себе особисто. Це робиться з метою спрощення процесу розпоряджання вказаною землею. Переформлення здійснюється шляхом укладення цивільно-правових угод щодо земельними ділянками – купівлі-продажу, дарування, міни тощо. Такі угоди підлягають нотаріальному посвідченню. Саме в укладенні цивільно-правових угод щодо земельних ділянок, набутих унаслідок вчинення злочину, і полягає об'єктивна сторона легалізації (відмивання) доходів, здобутих злочинним шляхом.

У зв'язку з цим вказані обставини підлягають детальному дослідженню в ході досудового розслідування. З цією метою потрібно невідкладно вилучати нотаріальні справи по укладенню вказаних вище правочинів, у яких повинні міститися договори, укладені щодо земельних ділянок, документи, що підтверджують правомочність сторін цих угод, тощо.

Крім того, слід допитувати нотаріусів про обставини вчинення посвідчених ними правочинів, прикмети осіб, які їх вчиняли, та щодо інших питань, які мають значення для кримінального провадження.

Також необхідно встановлювати осіб сторін, які підписали цивільно-правові договори щодо земельних ділянок, допитувати їх з приводу обставин справи, зокрема щодо того, на чие прохання та за чийм дорученням прибули до нотаріуса, чи розуміли зміст і сутність вчинюваних дій, чи отримували за підписання документів якусь винагороду, від кого саме, чи є укладені ними угоди реальними (такими, що тягнуть за собою виникнення, зміну або припинення тих чи інших прав і обов'язків), чи такі угоди є фіктивними, тобто не містять дійсного правового наповнення. Залежно від конкретних обставин справи цей перелік питань повинен змінюватись та доповнюватись. Особливу увагу при допиті осіб, які підписують цивільно-правові договори з земельними ділянками, здобутими злочинним шляхом, слід звертати на встановлення справжніх організаторів зазначених вище злочинів. Методи проведення слідчих дій з такими особами аналогічні тим, що були описані вище та стосувались посередників. При цьому дії осіб, що сприяють, в тому числі шляхом підписання тих чи інших договорів, реалізації злочинних схем заволодіння земельними ділянками, за наявності підстав (залежно від ступеня їх обізнаності у злочинному характері цих схем) слід кваліфікувати як пособництво у вчиненні злочину.

З метою забезпечення відшкодування заподіяних збитків та виконання вироку в частині конфіскації майна в ході розслідування злочинів вказаної вище категорії необхідно накладати арешт (заборону на відчуження) на земельні ділянки, які вибули з державної чи комунальної власності злочинним шляхом, а також встановлювати та накладати арешт на все майно підозрюваних, обвинувачених та осіб, які згідно з законом несуть за них матеріальну відповідальність. Зокрема, слід обов'язково накладати арешт на грошо-

ві кошти чи інше майно, одержане внаслідок продажу незаконно виведених з державної або комунальної власності земель, оскільки такі кошти чи майно були нажиті злочинним шляхом та згідно зі ст. 100 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) [3] в будь-якому випадку повинні передаватися в дохід держави.

Що стосується земельних ділянок, якими зловмисники заволоділи злочинним шляхом, то, як правило, вони не вважаються власністю останніх, оскільки, як уже було зазначено вище, оформляються на інших осіб. У зв'язку із цим для накладення арешту на такі земельні ділянки згідно зі ст. 170 КПК України відсутні правові підстави, адже формально вони не є власністю підозрюваних чи обвинувачених. Разом із тим як майно, що було об'єктом злочинних дій, земельні ділянки підпадають під ознаки речових доказів, передбачені ст. 100 КПК України. Саме тому їх слід визнавати речовими доказами та накладати заборону на їх відчуження до прийняття у кримінальному провадженні остаточного рішення. Постанова про накладення заборони на відчуження земельної ділянки направляється в будь-яку нотаріальну контору для внесення в Єдиний реєстр заборон відчуження об'єктів нерухомого майна.

Особливості розслідування злочинів, вчинених шляхом підроблення документів, що посвідчують право на землю, подібні до тих, які були наведені вище. Проте основною суттєвою відмінністю цього способу вчинення злочинів у земельній сфері від розглянутого раніше є те, що особи, на чие ім'я оформляються земельні ділянки, взагалі не обізнані з таким фактом і не беруть у цих подіях жодної участі.

Як правило, злочинці підробляють безпосередньо державні акти на право власності на землю, вносячи туди дані реальних осіб (для чого це потрібно, пояснимо нижче) та неправдиві відомості щодо підстави набуття права на землю (неіснуюче рішення органу влади або місцевого самоврядування чи неіснуючу цивільно-правову угоду), а також нерідко – неправдиві відомості щодо реєстрації державного акта в органах земельних ресурсів та неіснуючий кадастровий номер земельної ділянки.

У таких державних актах зазвичай містяться підроблені підписи від імені керівників органів державної влади (місцевого самоврядування) та органів земельних ресурсів, а також підроблені відбитки печаток зазначених установ.

Для того, щоб мати змогу в подальшому легалізувати земельну ділянку, на яку було підроблено державний акт про право власності на землю, шляхом її переоформлення і проходження при цьому офіційної процедури з подальшим отриманням «законного» державного акта, злочинці здебільшого зазначають в актах як власників землі осіб, чії паспортні документи перебувають у їх розпорядженні.

Використовуючи втрачені або викрадені паспорти громадян України, на ім'я яких були підроблені державні акти на право власності на землю, зловмисники організують укладення від імені таких громадян цивільно-правових угод щодо вказаних земельних ділянок, відповідно до яких право власності на землю переходить до інших осіб. Зазвичай ними виступають довірені особи організаторів даної злочинної схеми чи підконтрольні їм юридичні особи. Такі цивільно-правові угоди посвідчуються нотаріально.

При цьому для укладення та нотаріального посвідчення договорів відчуження земельних ділянок попередньо підробляються паспорти громадян, на ім'я яких були видані державні акти, шляхом вклеювання до справжніх паспортів замість оригінальних фотографій їх власників фото спільників злочинців, які надалі повинні прибути до нотаріуса та підписати необхідні документи щодо відчуження землі.

У зв'язку з викладеним при розслідуванні кримінальних проваджень про злочини даної категорії необхідно допитувати осіб, на ім'я яких оформлено підроблені державні акти на право власності на землю, з приводу обставин втрати ними своїх паспортних документів, а також витребувати відповідні відомості з органів міграційної служби. Слід обов'язково вилучати нотаріальні справи щодо посвідчення договорів відчуження землі, в яких повинні міститися самі ці договори, копії документів, що посвідчують особу сторін договору, та правовстановлюючих документів на майно, яке є предметом договору, тощо. За допомогою копій паспортів з переклеєними фотографіями, а також ретельних допитів нотаріусів, перегляду відеозапису, що ведеться в нотаріальній конторі (якщо такий ведеться), та інших можливих заходів залежно від конкретних обставин справи слід встановлювати осіб, які підписували договори відчуження землі за підробленими документами, детально допитувати їх на предмет встановлення організаторів злочинних схем. Водночас діям таких осіб необхідно

також надавати правову оцінку з урахуванням положень статей КК України, які передбачають відповідальність за підробку документів та використання підроблених документів. Крім того, за наявності підстав їх дії повинні кваліфікуватися як співучасть у інших злочинах, що інкримінуються організаторам злочинного заволодіння земельними ділянками.

У даному випадку при укладенні особами, які діють на підставі підроблених паспортних документів формальних власників земельних ділянок, договорів відчуження цих ділянок на користь третіх осіб (тобто укладенні цивільно-правових угод з майном, одержаним внаслідок суспільно небезпечного діяння), переслідується мета надання видимості законного характеру набуття останніми права власності на землю, а також приховування і маскуванню злочинного походження державних актів на право власності на землю. Таким чином, дії організаторів та виконавців подібних злочинних схем містять об'єктивну сторону легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

При розслідуванні злочинів, пов'язаних із підробленням документів, що посвідчують право на землю, критично важливим є невідкладне вжиття всіх можливих заходів до встановлення місцезнаходження оригіналів підроблених документів, а також знарядь і засобів, за допомогою яких таке підроблення було здійснене, зокрема кліше із зображеннями печаток відповідних контролюючих органів, факсиміле з підписами службових осіб таких органів тощо. З цією метою слід використовувати всі наявні оперативні можливості органів, що здійснюють супроводження кримінального провадження, невідкладно проводити обшуки в місцях можливого зберігання

вказаних вище предметів та документів, призначати по них відповідні експертні дослідження.

Варто мати на увазі, що після укладення договорів відчуження земельних ділянок, які були оформлені за допомогою підроблених державних актів на право власності на землю, організатори злочинного заволодіння землею зазвичай намагаються виготовити нові державні акти на ім'я нових власників, які начебто придбали ці ділянки. При виготовленні нових актів переважно дотримується встановлена законом процедура, розробляється технічна документація з їх складання, яка погоджується уповноваженими державними органами, після чого зловмисники отримують нові, вже начебто легальні державні акти на право власності на землю.

Врешті методика розслідування злочинів, суть яких полягає у підробленні документів, що посвідчують право власності на землю, суттєво не відрізняється від розслідування злочинів, пов'язаних з оформленням земельних ділянок на підставних осіб.

На завершення зазначимо, що належне виявлення і розслідування злочинів у сфері земельних відносин повинно стати важливим чинником забезпечення додержання інтересів суспільства і держави щодо охорони, збереження та раціонального використання земельних ресурсів як основного національного багатства України. Тому слідчі та прокурори усіх рівнів мають приділяти посилену увагу вдосконаленню форм і методів цього різновиду службової діяльності, забезпечувати повне, всебічне й об'єктивне дослідження обставин кожної справи, викриття винних, притягнення їх до встановленої законом відповідальності та максимальне відшкодування збитків, заподіяних протиправними діями.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами, внесеними згідно із Законом України від 1 лютого 2011 року №2952-VI): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року №4651-VI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

Андрій КАЛУЖИНСЬКИЙ

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
ВЧИНЕНИХ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН, ЩО ПОЄДНУЮТЬСЯ
З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ МАЙНА,
ЗДОБУТОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ**

Резюме

Розглядаються особливості тактики і методики розслідування кримінальних проваджень про злочини, що посягають на суспільні відносини у галузі охорони, збереження та відтворення земельних ресурсів держави та поєднуються з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом. Доведено, що належне виявлення і розслідування цих злочинів повинно стати важливим чинником забезпечення додержання інтересів суспільства і держави щодо охорони, збереження та раціонального використання земель як основного національного багатства України.

Андрей КАЛУЖИНСКИЙ

**ОСОБЕННОСТИ РАССЛЕДОВАНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ,
СОВЕРШЕННЫХ В СФЕРЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ И СОПРЯЖЕННЫХ
С ЛЕГАЛИЗАЦИЕЙ ИМУЩЕСТВА,
ПОЛУЧЕННОГО ПРЕСТУПНЫМ ПУТЕМ**

Резюме

Рассмотрены особенности тактики и методики расследования уголовных производств о преступлениях, посягающих на общественные отношения в области охраны, сохранения и восстановления земельных ресурсов государства, сопряженных с легализацией (отмыванием) доходов, полученных преступным путем. Доказано, что надлежащее выявление и расследование этих преступлений должно стать важным фактором обеспечения соблюдения интересов общества и государства по охране, сохранению и рациональному использованию земель как основного национального богатства Украины.

Andrii KALUZHINSKYI

**FEATURES INVESTIGATION
OF CRIMES COMMITTED IN LAND RELATIONS AND ASSOCIATED
WITH THE PROPERTY LEGALIZATION
OF CRIMINALLY OBTAINED**

Summary

The article discusses the features of tactics and methods of investigation of criminal proceedings on crimes that infringe on public relations in the protection, conservation and restoration of land resources of the state, coupled with the legalization (laundering) of proceeds from crime. Proved that proper detection and investigation of crimes in the sphere of land relations, especially associated with the legalization of proceeds from crime, should be an important factor in ensuring the observance of the interests of society and the state for the protection, conservation and rational use of land resources as a major national wealth Ukraine.